

**A MAGYAR BIOLÓGIAI TÁRSASÁG
EMBERTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK MŰKÖDÉSE
AZ 1995. ÉVBEN**

296. szakülés, 1995. január 30.

Maria Teschler Nicola: Epidemiologische Untersuchungen eines frühmittelalterlichen Gräberfeldes von Gars (Thunau, Niederösterreich).

– Daten zu der Bronzezeitforschungen (Gräberfelder, metrische Untersuchungen, Sexualdimorphismus der Kinder, Demographie).

297. szakülés, 1995. március 27.

Eiben Ottó köszöntötte Horváth Lászlót és Kontra Györgyöt 70. születésnapjuk alkalmából.

Buday József: Down kóros gyermekek fejméretei.

Pataki László: A garatszűkítő műtét hatásának modellezése.

298. szakülés, 1995. április 24.

Piccioni, Anna: Ethnologie of visually impaired.

Csocsán Lászlóné: A látássérülés pedagógiai értelmezése.

Buday József: Látássérültek növekedése és testalkata.

299. szakülés, 1995. május 22.

Csete Klára: Az SE33 és a VWA rendszerekben végzett molekuláris biológiai vizsgálatok. (Beszámoló a münsteri Igazságügyi Orvostani Intézetbeli tanulmányútról.)

Kustár Ágnes: Népvándorláskori arcok (beszámoló svájci tanulmányútjairól).

Hüse Lajos: Összefüggések az újszülöttek testméretei és szocioökonómiai státusa között.

300. szakülés, 1995. október 30.

Farkas Gyula: A történeti embertani kutatások alakulása az utolsó 50 évben.

Bodzsár Éva: A testösszetétel analízise a 0-skála segítségével.

Szathmáry László–Pap Miklós–Szilágyi Katalin: A Felső-Tisza-vidéki 10. századi népességének struktúrája.

Populációstruktúra és genetikai polimorfizmusok.

Az Erdőhádi kutatások cephalometriai konklúziói.

Susa Éva–Pap Ildikó–Józsa László: Előzetes beszámoló a Vácott feltárt 18-19. századi múmiákról.

301. szakülés, 1995. november 27.

Mende Balázs Gusztáv: Újabb adatok Kunszállás–Fülöpjakab avarkori népességének embertani arculatához.

Zomborka Márta: 18. századi kriptá leletanyagának muzeológiai jelentősége.

- Eiben Ottó:** Beszámoló a Firenzében rendezett I.U.A.E.S. interkongresszusról (1995. április 19–26.).
– Beszámoló a Tuczno-ban tartott szekuláris trend konferenciáról (1995. június 19–22.).
- Pap Ildikó:** Beszámoló a Görögországban E. M. Winkler emlékére rendezett szimpóziumról (Xanthi, 1995. szeptember 29–október 3.).

S.É.

*

Dr. Eiben Ottó tszv. egyetemi tanár, a biológiai tudomány doktora 1995. január 25-én a művelődési és közoktatási minisztertől átvehette a *Szent-Györgyi Albert Díjat*, amellyel iskolateremtő tevékenységét és nemzetközileg elismert kutatási eredményeit honorálták.

*

Dr. Kontra György, az ELTE Embertani Tanszékének tudományos főmunkatársa 1995. március 15-én Göncz Árpád köztársasági elnöktől átvehette a *Magyar Köztársaság Érdemrend Kiskeresztje* kitüntetést, amellyel kiemelkedő életművét ismerték el.

ELŐZETES JELENTÉS A VÁCI FEHÉREK TEMPLOMA KRIPTAFELTÁRÁSÁRÓL

A váci felsővárosi plébániatemplom (Vác, Március 15. tér, Főtér) restaurálása, illetőleg a mellette folyó építkezések során 1994 őszén napvilágra került a templom kriptájának évtizedek óta ismeretlen lejárata. A templomot 1699-ben kezdték építeni a domonkos szerzetesek (a szerzetesek fehér ruhájáról kapta a templom a ma is használt "Fehérek temploma" elnevezést). A főoltárt 1713-ban szentelték fel, és a később elkészült kriptába 1731-től kezdve temetkeztek a plébánia halotti anyakönyvei szerint.

Szükségessé vált a templom sekrestyéje és szentélye alatt elhelyezkedő kriptá átépítése, ezért *Zavetz József* plébános felkérésére az egyházmegyei hatóság hozzájárulásával a váci Tragor Ignác Múzeum munkacsoportot hozott létre a felbecsülhetetlen kultúrtörténeti emlékeanyag feltárására.

A feltárást néprajzkutatók, *Zomborka Márta*, a váci Tragor Ignác Múzeum igazgatója és *Ráduly Emil*, a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum muzeológusa vezették. A feltáró munkában részt vett *Bakayné Perjés Judit* főrestaurátor (Budapesti Történeti Múzeum), *dr. Susa Éva* igazságügyi antropológus (Igazságügyi Orvosszakértői Intézet, Budapest), *Csukovits Anita* néprajzos muzeológus, *Újvári Mária* restaurátor, *Hostyánszki Attila* restaurátor (mindhárman a váci Tragor Ignác Múzeum munkatársai).

A leletmentő feltárás költségeihez Vác Város Önkormányzata, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, illetve a Pest megyei Önkormányzat, valamint a Magyar Természettudományi Múzeum járult hozzá.

A kriptá feltárt leletanyaga 1731–1831 közötti folyamatos koporsós temetkezésről tanúskodik. A feltárt koporsók száma 264, túlnyomórésztük nem egyházi személy (vagy szerzetes), hanem városi polgár nyughelye. Feltárára került egy közel negyven egyén földi maradványait tartalmazó osszárium is. A kriptá szerencsés mikroklímája és szellőzése tette lehetővé,

hogy az eltemetettek zöme természetes módon mumifikálódott, a koporsók, a viseletek és a temetkezési textíliák nagy része is jó állapotban megmaradt. Ilyen nagyszámú és épségű leletegyüttes módszeres feltárására Magyarországon korábban nem nyílt lehetőség.

A feltáró munka 1994. november 28–december 9., majd 1995. január 16–január 27., valamint május 15–május 26. között zajlott. A feltárt anyag a váci Tragor Ignác Múzeumba, a mumifikálódott holttestek a MTTM Embertani Tárába kerültek. Az anyagok konzerválása és restaurálása feltétele mindennemű további vizsgálatnak, megőrzésnek és a későbbi bemutathatóságnak.

A koporsók többsége gazdagon díszített, színesen festett, faragott vagy részszegekkel kivert kárpit borítású. A temetkezési mellékletek (olvasók, feszületek, érmék, szentképek) között nagy számban kerültek elő az eddig kevésbé ismert vagy éppen teljesen ismeretlen típusú díszítésű tárgyak. Teljes viseletek megismerésére nyílik lehetőség, a ruhák, a főkötők, a lábbelik stb. gazdag változatossága a váci polgárok 18. századi öltözködését tárja fel. Mód nyílt a korabeli temetkezési szokások (a holttest öltöztetése, díszítése, virágmellékletek stb.) megfigyelésére.

A feltárás és a minden részletre kiterjedő dokumentálás során olyan új adatok birtokába jutnak a kutatók, amelyek egy 18. századi, a török hódoltság után újjratelepült soknemzetiségű város polgárainak biológiai állapotát, kultúráját mutatják majd be. Megkezdődött a kriptába temetkezett, anyakönyvi adatokkal pontosan meghatározható, különböző életkorú és egymással esetenként rokoni kapcsolatban is lévő, 18. századi polgárokra vonatkozó tömeges adatgyűjtés és kutatás.

A mumifikálódott holttestek további sokirányú vizsgálata antropológusok, patológusok és igazságügyi orvosok közreműködésével történik (a munkacsoport irányítói: dr. Susa Éva Igazságügyi Orvosszakértői Intézet, Budapest; dr. Pap Ildikó MTTM Embertani Tár; Prof. Dr. Józsa László Országos Traumatológiai Intézet). A tisztítási és a konzerválási munkák után a kegyeleti szempontok messzemenő figyelembe vételével mindazokat a makro-, és mikroszkópos (biológiai-fizikai-kémiai) vizsgálatokat elvégzik, amelyeknek a lehetőségei napjainkban Magyarországon megvannak.

A teljes anyag, a feltárás során felszínre került és részletesen dokumentált leletegyüttes publikálását a feltehetően hosszú ideig eltartó feldolgozó munkák után önálló kötetben tervezik. A váci Tragor Ignác Múzeum a látványos leletegyüttest a megóvásuk érdekében a kriptához hasonló klímájú kiállító-helyiségben kívánja majd elhelyezni és a nagyközönség elé tárni.

Budapest, 1995. június 17.

*Dr. Susa Éva
Igazságügyi Orvosszakértői Intézet
Budapest*

